

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Woning Van Wassenhove in Sint-Martens-Latem

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Sint-Martens-Latem, gegeven op 24 februari 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 27 maart 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Woning Van Wassenhove aantoonst;

Overwegende dat Woning Van Wassenhove als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Woning Van Wassenhove in Sint-Martens-Latem is een gaaf voorbeeld van een woning, eind jaren 1960 ontworpen door Juliaan Lampens en gebouwd tussen 1972-1974. Sinds de bouw van zijn eigen woning in 1960 ontwierp Lampens in een zeer persoonlijke, minimalistische betonarchitectuur, waardoor hij behoort tot de belangrijkste naoorlogse architecten in Vlaanderen, getuige de grote architectuurprijs van België, die hij in 1995 ontving voor zijn oeuvre. Aan dit oeuvre werden tal van publicaties, nationaal en internationaal, gewijd. In de overzichtswerken over naoorlogse architectuur in België nemen Lampens en Woning Van Wassenhove steevast een belangrijke plaats in.

Het gebruik van geometrische motieven in de woning, de combinatie van onbewerkte en "eerlijke" materialen als beton, glas en hout (zowel in exterieur als interieur), het aanwenden van de esthetische kwaliteiten van het 'béton brut' en het ontbreken van alle verdere decoratie maken van Woning van Wassenhove een uitzonderlijk en representatief voorbeeld in de internationale architectuurstroming van het 'brutalisme'.

Woning Van Wassenhove is een representatief, gaaf bewaard en herkenbaar voorbeeld binnen het beperkt uitgevoerde architectonische oeuvre van de ontwerper dat grotendeels bestaat uit woningen. De woning is een herkenbare bouwsteen in het oeuvre van de architect en illustreert in de verschillende fasen van ontwerp de zoektocht van Lampens in zijn toenemend gebruik van elementaire geometrische vormen als het vierkant, de cirkel en uiteindelijk ook de driehoek. In Woning Van Wassenhove krijgt elke 'ruimte' binnen het open plan uiteindelijk een eigen identiteit door zijn specifieke vormgeving: de driehoek voor de keuken, het

bureaumeubel en de losse stoeltjes, het vierkant voor het bureauvolume en de cirkel voor de slaapruijnte.

Een terugkerend element in het oeuvre is de dualiteit die Lampens opzoekt tussen transparantie en geslotenheid, tussen de open zichten en de beschuttende betonnen schelp, tussen het 'in huis halen' van het landschap (het idee van de tent) en het 'creëren van een eigen landschap in huis' (het idee van de grot). Een keuze in één van beide concepten ontstaat steeds uit een grondige studie van het bouwperceel. Woning Van Wassenhove is het archetypen van de 'grot', toegepast in de woningbouw.

Het bouwperceel en het gebrek aan zichten en landschappelijkheid ervan zetten Lampens ertoe aan om Woning Van Wassenhove te ontwerpen als een besloten en introverte woning, in het midden van het perceel ingeplant waarbij hij het bestaande landschap respecteert en een verbondenheid zoekt met de omgeving. Lampens schuift de woning als het ware tussen de bestaande beplanting in, opgebouwd uit een wildgroei aan bomen en struiken als gewone haagbeuk, gewone esdoorn, zomereik, tweestijlige meidoorn en scherpe hulst, en vult deze volgens het bouwplan aan met klimplanten die doorheen de tijd moesten verwilderen opdat een natuurlijk groen scherm ontstond.

Lampens creëert landschappelijkheid in de woning, enerzijds door de radicale toepassing van het open plan, inspelend op de niveauverschillen van het terrein. Anderzijds wordt landschappelijkheid gecreëerd door het kenmerkende materiaalgebruik van gewapend beton met 'beton brut'-afwerking, gecombineerd met hout en glas, dat doorgetrokken wordt in het interieur van de woning.

Lampens ontwerpt voor Woning Van Wassenhove een totaalconcept waarbij exterieur, interieur, inkleding, vast (de keukeninrichting, de betonnen eettafel, de slaapcilinder, het bureauvolume, de kast, de sanitaire inrichting en de boekenplanken) en los meubilair (de bijhorende cultuurgooederen als de krukjes aan de eettafel en het bureau) zorgvuldig worden ontworpen. Ook de plaatsing van het vaste meubilair wordt secuur afgewogen vanuit het idee dat alles 'één beste plaats heeft'. Woning Van Wassenhove is dan ook een gaaf bewaarde getuige van dit totaalconcept. Het geheel heeft een grote ensemblewaarde en getuigt van een grote authenticiteit, mede doordat de woning tot 2012 in zijn oorspronkelijk functie bleef bestaan en vandaag ook zo bewaard wordt;

Overwegende dat Woning Van Wassenhove als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Woning Van Wassenhove heeft een grote artistieke waarde die bekomen wordt door enerzijds het originele en vooruitstrevende, hedendaagse ontwerp van zowel het exterieur als het interieur van de woning en anderzijds door het optimaal benutten van de kwaliteiten van het zuivere materiaalgebruik, zowel in exterieur, interieur als meubelontwerp waardoor het geheel een grote eenheid en ensemblewaarde heeft.

Inspelend op de niveauverschillen die het perceel vertoont, ontwerpt Lampens een architectuur met sterke plastische kwaliteiten, gekenmerkt door een getrapt profiel waardoor in het bouwvolume drie niveaus worden gecreëerd. Deze drie niveaus tonen zich in de platte daken met getrapt verloop, aflopend van west naar oost. Het open plan van Woning Van Wassenhove is opgebouwd uit drie niveaus die met elkaar in verbinding staan door trappen. De verschillende niveaus of splitlevels worden geritmeerd door de glooiingen van het terrein. Halfhoge tussenwanden bakenen de verschillende zones af.

Woning Van Wassenhove voldoet volledig aan de principes van Juliaan Lampens: met 'pure' materialen als beton, hout en glas kleedt de architect de ruimte aan, overvloedige details worden geweerd. De volledige woning is opgetrokken in 'verzorgd ruw gewapend beton' met een afwerking in 'béton brut' of ruw zichtbeton. De afdrukken van de horizontale beplanking geven een esthetisch effect aan het geheel. Alle verdere decoratie is afwezig. Vanaf de straat (zuidzijde) biedt de woning een gesloten uitzicht met enkel een open garage of carport waaronder zich de hoofdtoegang van de woning bevindt.

Ook in het interieur zijn muren en plafond onbekleed en tonen het ruwe, gewapende beton met 'béton brut'-afwerking. De massiviteit van het beton wordt doorbroken door het gebruik van het warme hout. Als vloerbedekking kiest Lampens voor een afwerking in Rode Noorse Den (RND, ook wel grenenhout). Voor het overige meubilair (als het bureaumeubel, het bedvolume, de boekenplanken, de legplanken in de keuken en de bijhorende

cultuurgooderen als de zitkrukjes) kiest Lampens resoluut voor naaldhout (RND of Oregon Pine) dat zich kenmerkt door zijn duidelijke groeiringen die zich, afhankelijk van de zaagrichting, tonen als duidelijk onderscheiden fijne lijnen of fraaie vlammentekeningen. Naast de glazen wand in het oosten en het hoge bandraam in het westen verlicht een centraal geplaatste, cirkelvormige koepel het bureau en de leefruimte met keuken. Bedachtzaam geplaatste lichtpunten, rechtstreeks in het plafond geplaatst zonder verdere armatuur, voorzien in bijkomende verlichting.

In dit alles staat het totaalconcept, zoals besproken bij de architecturale waarde, centraal en zoekt de ontwerper in het gebruik van zuivere materialen, lichtinval en aankleding naar een aangename, overzichtelijke en warme landschappelijkheid in het gebouw;

Overwegende dat de cultuurgooderen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de architecturale en artistieke waarde van het monument versterken zoals gemotiveerd in de bijlage bij het besluit,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Woning Van Wassenhove met inbegrip van de omliggende tuin met tuinmuur en oprit, Brakelstraat 50, Sint-Martens-Latem, bekend ten kadaster: Sint-Martens-Latem 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 341S.

De cultuurgooderen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° artistieke waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het langwerpige perceel waar Woning Van Wassenhove op werd gebouwd, kenmerkt zich door een licht glooiend landschap. Tussen het straatniveau en de achterzijde van het perceel telt het niveauverschil zo'n 1,20 meter. Architect Juliaan Lampens heeft de inplanting van de woning goed doordacht en plaatst de woning centraal op het perceel waarbij hij het omliggende landschap respecteert en een verbondenheid zoekt tussen de omgeving en de woning. Lampens schuift de woning als het ware tussen de bestaande beplanting, opgebouwd uit een wildgroei aan bomen en struiken als gewone haagbeuk, gewone esdoorn, zomereik, tweestijlige meidoorn en scherpe hult, en vult deze volgens het bouwplan aan met klimplanten die doorheen de tijd moesten verwilderen opdat een natuurlijk groen scherm ontstond.

De oprit ligt aan de linkerzijde van het perceel, gelegen op zo'n twee meter van de westelijke perceelsgrens zodat hier nog voldoende ruimte is voor de groei van een natuurlijk groenscherm. Enkel de oprit werd uitgegraven tot op straatniveau en leidt naar de carport die integraal deel uitmaakt van de woning en toegang geeft tot de hoofdingang van de woning. De oprit wordt gedekt met grijs grind. Ze wordt over haar volledige lengte aan de linkerzijde begrensd door een muur in ruw zichtbeton. De muur stopt op het einde van de oprit aan een brede betonnen trap van vier treden via welke men langs de westelijke zijgevel

rondom de woning kan lopen op een niet aangelegd, aarden pad. De rechterzijde van de oprit is gelijk met de oprit afgeboord met een ingewerkte betonnen boordsteen of looppad, dat tot aan de achterzijde van de carport, als het ware tot in de woning, doorloopt.

Woning Van Wassenhove is een uitgesproken voorbeeld van het minimalistische brutalisme waarin architect Juliaan Lampens ontwerpt sinds de bouw van zijn eigen woning in Nazareth (Eke) in 1960. Kenmerkend is enerzijds de vormgeving van de woning en anderzijds het materiaalgebruik in gewapend beton met 'béton brut'-afwerking.

Door gebruik te maken van de niveauverschillen die het perceel vertoont, ontwerpt Lampens een architectuur met sterke plastische kwaliteiten, gekenmerkt door een getrapt profiel waardoor in het bouwvolume drie niveaus worden gecreëerd. Deze drie niveaus tonen zich in de platte daken met getrapt verloop, aflopend van west naar oost. De oostzijde is hierbij markant uitgewerkt met een schuin opgaande luifel die doet denken aan de luifel van de kapel Onze-Lieve-Vrouw van Kerselare in Oudenaarde (Edelare). De luifel dient als alternatief voor de stedenbouwkundige voorschriften voor een hellend dak.

De volledige woning is opgetrokken in 'verzorgd ruw gewapend beton' met een afwerking in 'béton brut' of ruw zichtbeton waarbij in het ter plaatse gestort beton de afdrucken van de houten bekisting zichtbaar blijven. De afdrucken van de horizontale beplanking geven een esthetisch effect aan het geheel. Alle verdere decoratie is afwezig. Over de volledige woning (zowel exterieur als interieur) werden de centerpengaten van de bekisting stelselmatig opgevuld met kurken van wijnflessen. De gaten bleven in het concept van Lampens open en zorgden voor een soort natuurlijke verluchting, maar bewoner Albert Van Wassenhove sloot stelselmatig deze tochtgaatjes af.

Het gebouw is opgetrokken op een bijna vierkant plattegrond. Vanaf de straat (zuidzijde) biedt de woning een gesloten uitzicht met enkel een open garage of carport waaronder zich de hoofdtoegang van de woning bevindt. Onder de carport loopt de oprit door, gedekt met grijs grind en voorzien van een betonnen looppad aan de rechterzijde. Zowel het plafond als de wanden van de open garage zijn opgetrokken in ruw zichtbeton. Het plafond is voorzien van vijf zorgvuldig geplaatste lichtpunten, rechtstreeks geplaatst in de beton, zonder armatuur. Het concept van de lichten zonder armatuur wordt in beperkte mate voor het eerst gebruikt in de woning Vandenhaute-Kiebooms in Zingem om dan meer uitgewerkt en in grotere aantallen in de voormalige bibliotheek in Nazareth (Eke) en in latere ontwerpen als Woning Van Wassenhove opnieuw te worden gebruikt. De hoofdtoegang tot de woning bevindt zich in de noordwand van de open garage en bestaat uit een brede schuifdeur in naaldhout. De deur geeft toegang tot de hal van de woning. Een verdiepte cirkel dient als handvat. Rechts van het handvat, op ongeveer ooghoogte, is de deur doorbroken door een ronde uitsparing, gevuld met een cirkelvormig glas, dat dient als kijkvenstertje.

De westzijde van de woning kenmerkt zich door het hoog geplaatste, rechthoekige bandraam dat zich uitstrekt over de volledige breedte van de gevel. Het bandraam is geplaatst onder een kleine rechthoekige luifel en is in twee delen gesplitst door een centraal geplaatste en grijs geschilderde stalen ligger met I-profiel ('poutrel'). Dit venster verlicht de badkamer en het slaapgedeelte, gelegen op het hoogste niveau in de woning. Het vaste raam is rechtstreeks in de beton geplaatst en is ingevuld met het nog originele, dubbele glas. Links van de stalen ligger is een naar binnen draaiend, houten 'oplegraam' in afzelia geplaatst. De draaiende vleugel ligt op het kozijn en valt er niet in.

Een lange, afdalende helling van zeven treden aan de noordzijde van de woning leidt naar een tweede, deur in naaldhout. De steektrap met lange treden is aan beide zijden voorzien van betonnen muren. De schuifdeur is voorzien van eenzelfde verdiept, cirkelvormig handvat als de voordeur van de woning. De deur geeft toegang tot de berging van de woning met ruimte voor de centrale verwarming, op eenzelfde niveau gelegen als de hoofdingang en hal. De uitlaatgassen van de centrale verwarming worden naar buiten geleid via een lange, brede betonnen schouw die uit de grond steekt en tot boven de woning uittoert. Deze achtergevel is, net als de voorgevel, met uitzondering van de toegangsdeur en een kleine cirkelvormige doorbreking van de verluchting van de dampkap in de keuken, volledig gesloten.

De oostzijde van de woning is het meest markant uitgewerkt en kenmerkt zich door de hoog oplopende betonnen luifel die het betonnen terras met grillige, afgeronde vormen overdekt.

Een uitsparing in de betonnen luifel en een aansluitende spuwer, deels bedekt met roofing die vanop het dak als een driehoekige tong uitloopt op de spuwer, leiden het regenwater van het dak naar een cirkelvormige vijver op het terras. Onder de luifel voorziet een gevelbreed venster de woning van het nodige licht. Dit venster, in twee delen gedeeld door een grijs geschilderde stalen ligger met I-profiel ('poutrel'), is ingevuld met dubbel glas dat rechtstreeks in de beton werd geplaatst. De centraal geplaatste deuropening is een 'oplegdeur' die bestaat uit een binnen- en buitenkader. Lampens heeft deze deur zodanig ontworpen opdat je zowel van binnen als van buiten uit zo weinig mogelijk kan zien dat zich in het brede raam een deur bevindt.

Het bouwperceel en het gebrek aan zichten en landschappelijkheid ervan zetten Lampens ertoe aan om Woning Van Wassenhove te ontwerpen als een besloten en introverte woning. Een 'beschuttende grot' waar de bewoner zich kan terugtrekken in de landschappelijkheid van de woning zelf. Deze landschappelijkheid ontstaat enerzijds door de radicale toepassing van het open plan, kenmerkend voor architect Lampens. Anderzijds wordt landschappelijkheid gecreëerd door het kenmerkende materiaalgebruik.

Het open plan van Woning Van Wassenhove is opgebouwd uit drie niveaus die met elkaar in verbinding staan door trappen. De verschillende niveaus of splitlevels worden geritmeerd door de glooiingen van het terrein en veruitwendigen zich, zoals vermeld, ook in het dakenspel. Halfhoge tussenwanden bakenen de verschillende zones af. Op straatniveau bevindt zich, aansluitend op de carport, de inkomhal met toilet en bergruimte met plaats voor de centrale verwarming. Een rechte steektrap leidt naar de leefruimte op niveau van de begane grond, met keukengedeelte tegen de noordwand. De leefruimte is in het oosten volledig opengewerkt met een glaswand, en staat in rechtstreeks contact met het overluidende terras. Een tweede steektrap verleent toegang tot de iets hoger gelegen halve verdieping en bevat de werk- en slaapzone met sanitair. Dit niveau wordt verlicht door het hoge bandraam in de westgevel. De inrichting van Woning Van Wassenhove voldoet volledig aan de principes van Juliaan Lampens: met 'pure' materialen als beton, hout en glas kleedt de architect de ruimte aan, overvloedige details worden geweerd. Muren en plafond zijn onbekleed en tonen het ruwe, gewapende beton met 'béton brut'-afwerking. De massiviteit van het beton wordt doorbroken door het gebruik van het warme hout. Als vloerbedekking kiest Lampens voor een afwerking in Rode Noorse Den (RND, ook wel grenenhout). De vloer is opgebouwd als een 'pistevloer' zoals Lampens' vader als schrijnwerker in de Gentse wielerbaan 't Kuipke plaatste waarbij fijne houten latjes tegen elkaar worden geplaatst. Voor de deuren en het overige meubilair (als het bureaumeubel, het bedvolume, de boekenplanken, de legplanken in de keuken en de zitkrukjes) kiest Lampens eveneens voor naaldhout (Oregon Pine of rode Noorse den) dat zich kenmerkt door zijn duidelijke groeiringen die zich, afhankelijk van de zaagrichting, tonen als duidelijk onderscheiden fijne lijnen of fraaie vlammentekeningen. De meubelen werden door Van Wassenhove voorzien van een vernislaag. Naast de glazen wand in het oosten en het hoge bandraam in het westen verlicht een centraal geplaatste, cirkelvormige koepel het bureau en de leefruimte met keuken. Bedachtzaam geplaatste lichtpunten, rechtstreeks in het plafond geplaatst zonder verdere armatuur, voorzien in bijkomende verlichting.

De houten voordeur in naaldhout met verdiept, cirkelvormig handvat (zie bespreking exterieur) geeft toegang tot de inkomhal van de woning. In de linker zijmuur (westwand) van de inkomhal bevindt zich in de betonnen zijwand een klein, cirkelvormig venstertje dat uitkijkt op de tuin. Rechtdoor verleent een tweede houten schuifdeur, eveneens met cirkelvormig verdiept handvat, toegang tot de berging met centrale verwarming. Deze berging bestaat uit twee niveaus, met elkaar verbonden door een klein houten trapje van drie treden. In tegenstelling tot de rest van de woning is de vloer van de berging niet voorzien van een houten afwerking, maar is er een betonnen vloer gegoten. De buitendeur in de noordwand van de berging leidt naar de lange steektrap in de achtertuin (zie bespreking exterieur). Naast de rechte steektrap in de inkomhal die naar de leefruimte leidt, bevindt zich een toiletruimte, geplaatst onder de trap die van de leefruimte naar het bureau, de slaapruimte en de sanitaire voorzieningen leidt. De toiletruimte heeft een achterwand in naaldhout waartegen het eenvoudige, witte toilet geplaatst is. De toiletruimte wordt afgesloten van de

inkomhal met een enkele houten draaideur in naaldhout. Kenmerkend is het handvat van de deur bestaande uit een eenvoudig houten staafje aan beide zijden van de deur dat dient als trekker.

De rechte steektrap in de inkomhal geeft toegang tot de leefruimte en de keuken. De oostwand van deze ruimte is volledig opengewerkt met een glaswand die rechtstreeks in contact staat met het overluifelde terras en zicht geeft op de waterspuwer met vijver. Dit venster kan volledig worden afgesloten met een stoffen gordijn in beige kleur.

Over de volledige lengte van het venster werden convectoren in de vloer ingewerkt. De convectoren zijn afgedekt met houten roosters in rode Noorse den waarbij het interval van de spatiëring tussen de houten latjes verschilt naargelang zij voor de deuropening gelegen is (waar geen verwarming nodig is en het interval kleiner is) of zij voor het vaste venster gelegen is (waar wel verwarming nodig is en het interval groter is). Soortgelijke convectoren werden ook tegen de westelijke rand van de leefruimte, met grotere intervallen onder de slaapcilinder, en onder het bureauvolume, geplaatst.

De keuken bevindt zich tegen de noordwand van de woning. Een aanrecht in naaldhout loopt tegen de noordelijke zijmuur. Centraal tegen de noordwand hangt in een driehoekige, betonnen afzuigkap de dampkap. Onder het aanrecht bevinden zich twee houten legplanken, ondersteund door kleine houten stijlen. De legplanken hebben aan de rechterzijde elk een eigen startpunt die de lijn volgt van de driehoekige afzuigkap. Beide legplanken kunnen deels afgesloten worden met een schuivende kastdeur die zich over de volledige lengte van de legplank kan bewegen maar telkens maar een deel afsluit. De kastdeurtjes hebben beide een ronde uitsparing als handvat. Tegen de westelijke wand bevindt zich nog een kortere houten legplank in naaldhout.

Tussen de leefruimte en de keuken plaatst Lampens evenwijdig met de oostwand, een langwerpige, betonnen tafel. In het oorspronkelijke concept van Lampens hangt de tafel slechts gedeeltelijk aan het overkragende bureauvolume waardoor zij als een betonnen volume in de ruimte zweeft. Op vraag van de bouwheer, die de wetten van de zwaartekracht niet langer wou tarten, plaatst Lampens na 1991 aan de zuidzijde een ondersteunende metalen tafelpoot.

Een rechte steektrap, centraal in de leefruimte, geeft toegang tot het derde niveau waar zich een kleine bibliotheekruimte, de slaapcilinder, de sanitaire ruimtes en het bureau bevinden. Bovenaan de muur waarin de trap is ingewerkt, signeerde Lampens de woning met zijn handtekening en het jaartal '1973'.

Kenmerkend voor dit niveau zijn de overkragende cirkelvormige slaapruijnte en het rechthoekige bureauvolume.

De slaapcilinder van naaldhout kraagt deels uit over de leefruimte. De halfhoge wand is doorbroken met een houten draaideurtje in het westen. Het bed is geplaatst in het cirkelvormige volume en heeft een licht opstaand hoofdeinde. Achter dit hoofdeinde loopt een open, houten roostering waarlangs de warmte van de onderliggende convectoren naar boven stijgt.

De rechthoekige bureaazone bestaat uit een kubisch volume van halfhoge betonnen muren. Dit volume kraagt deels uit over de leefruimte en keuken. Aan de onderzijde heeft Lampens het betonnen tafelblad vastgehangen. In het betonnen volume plaatst Lampens in de noordoostelijke hoek een houten, vast bureau. Het bureau is opgebouwd uit een driehoekig tafelblad met daarboven op twee verschillende niveaus twee driehoekige legplanken.

Tegen de westwand van het bureauvolume plaatst Lampens een hogere, vaste kast in naaldhout. De kast wordt afgesloten met twee schuifdeuren, voorzien van een ronde uitsparing als handvat.

Parallel aan de westelijke achterwand scheiden twee wanden, evenwijdig aan elkaar, en slechts gedeeltelijk overlappend, het sanitaire gedeelte af van de rest van de woning. Deze betonnen tussenmuren met 'béton brut'-afwerking lopen echter niet door tot aan het plafond en zijn dus deels open. Achter deze muren bevindt zich een toiletruimte en een 'natte cel'. De toiletruimte wordt van de natte cel gescheiden door een betonnen scheidingswand. Het

toilet wordt afgesloten met een enkele draaideur in naaldhout, voorzien van een houten staafje als trekker. De natte cel bestaat uit een douche, gevat tussen de betonnen scheidingsmuur, de betonnen tussenwand en de betonnen achterwand in het westen. Tegen de tussenmuur hangt een eenvoudige lavabo met spiegel. De vloer en de opstaande omkasting van de douchebak zijn afgewerkt met een houten beplanking in rode Noorse den.

Achter de slaapnis voorziet Lampens een kleine bibliotheekruimte. Tegen de westelijke wand hangt Lampens vier houten boekenplanken. Net als in het eerdere ontwerp van de boekenplanken in de bibliotheek in Nazareth (Eke, 1970) heeft elke boekenplank een eigen start- en eindpunt waardoor het geheel speels overkomt. Ook hier gebruikt Lampens metalen staven als boekensteun. De staven glijden in een gefreesde gleuf aan de onderzijde van de bovenliggende boekenplank¹.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° Woning Van Wassenhove met inbegrip van de omliggende tuin met tuinmuur en oprit en met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurgooederen zoals opgesomd in bijlage vormen een herkenbaar en onlosmakelijk geheel. Elke beheersdaad moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Dit vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen;
- 3° de bescherming van de tuin veronderstelt het behoud van de glooiingen van het terrein als ook het globale, beboste en verwilderde karakter van de aanleg met een variatie aan loofbomen, heesters en klimplanten, het behoud van de betonnen muur, de oprit en betonnen boordsteen;
- 4° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en afwerking. De architecturale eigenheid van de brutalistische architectuur, zijnde het gebruik van gewapend beton met 'béton brut'-afwerking, dat door de architect specifiek werd gekozen omwille van zijn uitzicht, kleur en textuur, dient gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven. Ook de wijze van het plaatsen van de dakbedekking waarbij de roofing tot op de rand van de muur loopt en daar wordt afgesneden, moet behouden blijven. Het behoud van de vormgeving en invulling van de venster- en deuropeningen staat voorop. Het behoud van de oorspronkelijke beglazing geniet de voorkeur. Indien behoud of herstel niet meer mogelijk is, dient vervanging te gebeuren door dezelfde of duurzamere materialen en naar oorspronkelijk model. Hierbij dient onder meer extra aandacht te worden besteed aan het uitzicht, zowel aan het interieur als exterieur, als ook aan de kleur van de beglazing, de uitzonderlijke bevestigingswijze in het beton en eventuele gevolgen voor de vocht huishouding. Het behoud van het oorspronkelijke schrijnwerk geniet de voorkeur. Indien behoud of herstel niet meer mogelijk is, dient vervanging te gebeuren door dezelfde of duurzamere houtsoorten en naar oorspronkelijk model;
- 5° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de open planindeling als ook de interieurafwerking en gebruikte materialen zoals beschreven in de erfgoedelementen en -kenmerken. Ook hier dient de eigenheid van de brutalistische architectuur, te zien in onder meer de onbeschilderde wanden van ruw zichtbeton met gedichte centerpengaten, gerespecteerd te worden en herkenbaar en zichtbaar te blijven;
- 6° met betrekking tot het vaste meubilair beoogt de bescherming het behoud van de betonnen eettafel, de keuken (aanrecht, maatkasten en betonnen afzuigkap), het

¹ Onroerend Erfgoed, digitaal beschermingsdossier 4.001/44048/102.1, Voormalige bibliotheek (DEPUYDT K. 2016).

bureau, de kast achter het bureau, de slaapcilinder, de boekenplanken en het sanitaire blok. Het vaste meubilair verdeelt door zijn vormgeving de open ruimte in aparte kamers of 'ruimtes': de driehoek voor de keuken, het vierkant voor de bureau en de cirkel voor de slaapruijnte. Ook het materiaalgebruik uitgevoerd in ruw zichtbeton en naaldhout waarbij de kenmerkende houtnerven en vlammotieven zichtbaar zijn gebleven, is kenmerkend en moet herkenbaar en zichtbaar blijven. De nieuw toegevoegde wandkast tegen de oostelijke wand van de carport en de nieuwe kast tegen de westelijke wand in de keuken behoren niet tot het oorspronkelijk uitgevoerde ontwerp van Juliaan Lampens. Zij doet geen afbreuk aan de erfgoedwaarden. Het behoud is echter niet vereist en verwijdering of vervanging is mogelijk;

- 7° de goederen opgenomen in de lijst van cultuurgooederen dienen in Woning Van Wassenhoye behouden te blijven.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. §1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapkenmerken (spontane boom- en struikopslag) tot gevolg heeft;
- 3° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 4° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 6° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van het dakvolume, de dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, koepels, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 7° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
 - c) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - d) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - e) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die

een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;

- f) het aanleggen, wijzigen of uitbreiden van verhardingen;
- g) het wijzigen van de aanleg en materialiteit van het terras;
- h) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
- i) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van de tuin.

§2. Voor de volgende handelingen aan het interieur van het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, vloeren, trappen, binnenschrijnwerk, beslag, hang- en sluitwerk, vaste meubilair en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 6° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 7° het beschilderen van onbeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken;
- 9° het uitvoeren van werken aan en het verwijderen van de cultuurgoederen die opgenomen zijn in een beschermingsbesluit.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 16 JUNI 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS